

- N. B :**
- 1) Question No. 1, 2 and 3 are Compulsory.
  - 2) Attempt any two questions from the rest.
  - 3) Figures to the right indicate marks.
  - 4) Draw maps and diagrams wherever necessary.

Q. 1 On the outline map of India mark and name the following. (5)

- 1) A state with high density of population
- 2) Region of heavy rainfall
- 3) Red soil region
- 4) port on west coast of India.
- 5) Andaman and Nicobar island.

Q. 2 Short notes (any two) (10)

- 1) Black soil.
- 2) Importance of transport.
- 3) Age composition of India
- 4) Intensive farming.
- 5) Causes of unemployment in India.

Q. 3 Give reasons (any three) (15)

- 1) North - eastern mountain ranges are sparsely populated.
- 2) Monsoon winds are unpredictable and unreliable.
- 3) Canal irrigation is highly developed in North India.
- 4) Rural - urban migration is major problem in India.
- 5) Animal husbandary is poorly developed in India.

Q. 4 Divide India into major physical divisions ? Explain any one of them in detail (10)

Q. 5 What is Sustainable development ? state the objectives of sustainable development. (10)

Q. 6 Discuss the factors affecting distribution of population in India. (10)

Q. 7 What are the Measures taken by Indian government to promote commercial fishing ? (10)

मराठी रुपांतर

वेळ : २ तास

गुण : ५०

- सूचना : १. प्रश्न क्रमांक १, २, ३ आवश्यक सोडवा.
 २. उर्वरितपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
 ३. उजविकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 ४. आवश्यक तेथे नकाशे व आकृत्या काढा.
- प्रश्न १. भारताच्या नकाशा आराखाड्यात खालील घटक दाखवा व नावे लिहा. (५)
- १) सर्वाधिक लोकसंख्येची घनता असणारे राज्य
  - २) अति पर्जन्याचा प्रदेश
  - ३) तांबड्या मृदेचा प्रदेश
  - ४) भारताच्या पश्चिम किनाऱ्यावरील बंदर
  - ५) अंदमान व निकोबार बेट
- प्रश्न २. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) (१०)
- १) काळी मृदा
  - २) वाहतूकीचे महत्त्व
  - ३) भारतातील वयोरचना
  - ४) सखोल शेती
  - ५) भारतातील बेरोजगारीची कारणे
- प्रश्न ३. कारणे द्या (कोणत्याही तीन) (१५)
- १) ईशान्येकडील पर्वतीय भागात विरळ लोकसंख्या आहे.
  - २) मोसमी वारे अनिश्चित व अविश्वसनिय असतात.
  - ३) उत्तर भारतात कालवा सिंचन मोठ्या प्रमाणात विकसित झाले आहे.
  - ४) ग्रामीण - नागरी स्थलांतर हि भारतातील सर्वात मोठी समस्या आहे.
  - ५) भारतात पशुपालन व्यवसाय कमी विकसित झाला आहे.
- प्रश्न ४. भारतास प्रमुख प्राकृतिक विभागात विभाजून, कोणताही एक विभाग सविस्तर स्पष्ट करा. (१०)
- प्रश्न ५. चिरंतर विकास म्हणजे काय? चिरंतर विकासाची उद्दिष्ट्ये सांगा. (१०)
- प्रश्न ६. भारतातील लोकसंख्येच्या वितरणावर परिणाम करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा. (१०)
- प्रश्न ७. व्यापारी मासेमारी प्रोत्साहित करण्यासाठी भारत सरकारने कोणत्या उपाययोजना केलेल्या आहेत? (१०)